

UDK 347.4

Obveze poslodavca u provedbi pravila zaštite na radu

Božo Prelević, dipl. iur.

Propisi.hr

Sukladno Zakonu o zaštiti na radu poslodavac je obavezan organizirati i provoditi zaštitu na radu, vodeći pri tome računa o prevenciji rizika te obavještanju, osposobljavanju, organizaciji i sredstvima. Poslodavac je odgovoran za organiziranje i provođenje zaštite na radu radnika u svim dijelovima organizacije rada i u svim radnim postupcima. Autor u članku daje kratki pregled temeljnih obveza poslodavca u provedbi zakonskih mjera zaštite na radu sa primjerom odluke o osnivanju odbora zaštite na radu kod poslodavca.

1. Uvod

Odbredbama Zakona o zaštiti na radu¹ (u nastavku teksta: Zakon) propisano je kako je poslodavac obavezan organizirati i provoditi zaštitu na radu. U ostvarivanju ove zakonske obveze poslodavac mora voditi računa o prevenciji rizika te obavještanju radnika o mjerama zaštite na radu, osposobljavanju radnika za zaštitu na radu te organizaciji zaštite na radu i uporabi sredstava zaštite na radu na radnom mjestu. Mjerama zaštite na radu kod poslodavca nisu obuhvaćeni samo radnici poslodavca nego i sve druge osobe koje ne obavljaju poslove za poslodavca temeljem ugovora o radu nego temeljem neke druge pravne osnove.

Poslodavac je dužan osigurati takvu razinu zaštite na radu da osobe koje po bilo kojoj osnovi u skladu sa propisima borave u prostorijama poslodavca budu zaštićene od eventualnih ozljeda, jer u suprotnom može odgovarati za štetu. Za propust u organiziranju zaštite na radu sukladno odredbama Zakona i drugih propisa, poslodavac može odgovarati za prekršaje za koje su Zakonom propisane visoke novčane kazne. U nastavku ćemo se najprije upoznati sa područjem primjene Zakona te izuzetke za pojedine poslodavce koji ne moraju primjenjivati mjere zaštite na radu iz Zakona.

2. Područje primjene Zakona

Zakonom je određeno kako se njegove odredbe primjenjuju se u svim djelatnostima u kojima radnici obavljaju poslove za poslodavca².

ističemo...

Iznimno, odredbe Zakona ne odnose se na obrtnika koji obrt obavlja sam kao niti na poslodavca kojeg zastupa jedina fizička osoba koja je ujedno i jedini radnik kod poslodavca, osim kada za njih obavljaju određene aktivnosti osobe na radu.

Međutim, ove osobe obvezne su primjenjivati Zakon kada zajedno s drugom osobom ili s više drugih osoba obavljaju radove na istom mjestu rada.

Pri obavljanju pojedinih specifičnih poslova kod kojih se zbog njihovih posebnosti i neizbježne proturječnosti s odredbama Zakona ne mogu u cijelosti primijeniti opća načela prevencije, kao pri pojedinim poslovima Oružanih snaga Republike Hrvatske, policije, zaštite i spašavanja, zaštite osoba i imovine, vatrogasaca i pirotehničara te drugim specifičnim poslovima, zaštita na radu uređuje se posebnim propisima, ili priznatim pravilima zaštite na radu. Obveze poslodavca u provođenju zaštite na radu propisane Zakonom i podzakonskim propisima u odnosu na radnika odnose se i na osobe na radu ako samim Zakonom nije drukčije propisano.

ističemo...

Odbredbe Zakona ne odnose se na kućnu poslugu.

¹ Nar. nov., br. 71/14, 118/14-ispravak, 154/14, 94/18 i 96/18-ispravak.

² Čl. 4. st. 1. Zakona.

3. Organiziranje i provedba zaštite na radu

ističemo...

Poslodavac je obavezan organizirati i provoditi zaštitu na radu, vodeći pri tome računa o prevenciji rizika te obavješćavanju, osposobljavanju, organizaciji i sredstvima³.

Osim toga, poslodavac je obavezan provoditi prevenciju u svim radnim postupcima, u organizaciji rada i upravljanju radnim postupcima, pri čemu mora osigurati radnicima najveću moguću razinu zaštite na radu. Pri organiziranju i provođenju zaštite na radu, poslodavac je obavezan uvažavati prirodu obavljanih poslova te prilagoditi zaštitu na radu promjenjivim okolnostima radi poboljšanja stanja.

Poslodavac je u organizaciji radnog procesa i povjeravanju poslova radniku obavezan voditi računa o sposobnostima radnika koje mogu utjecati na zaštitu na radu. U svrhu unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja radnika poslodavac je obavezan poboljšavati razinu zaštite na radu i usklađivati radne postupke s promjenama i napretkom u području tehnike, zdravstvene zaštite, ergonomije i drugih znanstvenih i stručnih područja, te ih je obavezan organizirati tako da smanji izloženost radnika opasnostima, štetnostima i naporima propisanim u pravilniku kojim je uređena procjena rizika, a osobito izloženost jednoličnom radu, radu s nametnutim ritmom, radu po učinku u određenom vremenu (normirani rad), radi sprječavanja ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom. Troškove provođenja zaštite na radu snosi poslodavac, odnosno njezino provođenje ne smije teretiti radnika.

4. Odgovornost poslodavca u provedbi mjera zaštite na radu

ističemo...

Poslodavac je odgovoran za organiziranje i provođenje zaštite na radu radnika u svim dijelovima organizacije rada i u svim radnim postupcima⁴.

Poslodavac, sukladno Zakonu o radu⁵, pravilnikom ili drugim aktom utvrđuje organizaciju provedbe zaštite na radu te prava, obveze i odgovornosti njegovih ovlaštenika i radnika, ako ta pitanja nisu uređena Zakonom i podzakonskim propisima, kolektivnim ugovorom, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca, ili ugovorom o radu. Poslodavac je odgovoran za organiziranje i provođenje zaštite na radu, neovisno o tome je li u tu svrhu zaposlio jednog ili više stručnjaka zaštite na radu ili je obavljanje poslova zaštite na radu ugovorio s osobom ovlaštenom za obavljanje tih poslova.

ističemo...

Prenošenje ovlaštenja za provođenje zaštite na radu ne oslobađa poslodavca odgovornosti.

Isto tako, na odgovornost poslodavca za organiziranje i provođenje zaštite na radu ne utječu propisane obveze radnika u području zaštite na radu.

³ Čl. 17. st. 1. Zakona.

⁴ Čl. 19. st. 1. Zakona.

⁵ Nar. nov., br. 93/14, 127/17, 98/19 i 151/22.

5. Obveze poslodavca u provedbi mjera zaštite na radu

U provedbi mjera zaštite na radu poslodavac je osobito ima sljedeće obveze i odgovornosti:

- obvezu izrade procjene rizika na radu;
- ugovaranje obavljanja poslova zaštite na radu;
- imenovanje ovlaštenika;
- izbor Povjerenika radnika za zaštitu na radu sukladno Zakonu;
- osnivanje Odbora za zaštitu na radu kada je to Zakonom propisano;
- osposobljavanje radnika za rad na siguran način;
- izrada plana evakuacije;
- osiguravanje propisane kutije prve pomoći;
- osiguravanje dovoljnog broja protupožarnih aparata;
- obavješćivanje radnika i savjetovanje;
- zaštita radnika na poslovima s posebnim uvjetima rada;
- zaštita posebno osjetljivih skupina radnika;
- osiguravanje pravilne uporabe sredstava rada, osobne zaštitne oprema i zaštita na radu na mjestu rada;
- osiguravanje nadzornih uređaja kao sredstava zaštite na radu;
- unaprjeđenje tehnologije rada i radnih postupaka;
- uređenje radnog okoliša;
- zaštita prilikom uporabe opasnih kemikalija na radu;
- zaštita prilikom uporabe bioloških agensa na radu;
- zaštita od stresa na radu, ili u vezi s radom;
- postavljanje sigurnosnih znakova, pisanih obavijesti i uputa;
- zaštita od požara i eksplozije, neposrednog i značajnog rizika, evakuacija i spašavanje;
- pružanje prve pomoći;
- zaštita nepušača;
- zabrana uzimanja alkohola i drugih sredstava ovisnosti;
- vođenje propisanih evidencija, isprava i obavijesti;
- osiguravanje zdravstvene zaštite na radu;
- ispunjavanje obveza prema tijelima nadzora;
- imenovanje odgovornih osoba za zaštitu na radu kada je to Zakonom propisano;
- ispunjavanje drugih obveza i obavljanje drugih poslova sukladno Zakonu.

6. Obveza procjene rizika na radu

Jedna od temeljnih obveza poslodavca u provedbi mjera zaštite na radu je obveza procjene rizika na radu. Sukladno čl. 18. st. 1. Zakona, poslodavac je obavezan, uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, procjenjivati rizike za život i zdravlje radnika i osoba na radu, osobito u odnosu na sredstva rada, radni okoliš, tehnologiju, fizikalne štetnosti, kemikalije, odnosno biološke agense koje koristi, uređenje mjesta rada, organizaciju procesa rada, jednoličnost rada, statodinamičke i psihofiziološke napore, rad s nametnutim ritmom, rad po učinku u određenom vremenu (normirani rad), noćni rad, psihičko radno opterećenje i druge rizike koji su prisutni, radi sprječavanja ili smanjenja rizika.

ističemo...

Poslodavac je obavezan imati procjenu rizika izrađenu u pisanom ili elektroničkom obliku, koja odgovara postojećim rizicima na radu i u vezi s radom i koja je dostupna radniku na mjestu rada.

Poslodavac je obavezan temeljem procjene rizika primjenjivati pravila zaštite na radu, preventivne mjere, organizirati i provoditi radne i proizvodne postupke, odnosno metode te poduzimati druge aktivnosti za sprječavanje i smanjenje izloženosti radnika utvrđenim rizicima, kako bi otklonio ili sveo na najmanju moguću mjeru vjerojatnost nastanka ozljede na radu, oboljenja od profesionalne bolesti ili bolesti u vezi s radom te kako bi na svim stupnjevima organizacije rada i upravljanja osigurao bolju razinu zaštite na radu. Propusti učinjeni u postupku procjene rizika (npr. propust uočiti vjerojatnost nastanka opasnog ili štetnog događaja na radu ili u vezi s radom, pogrešna procjena štetnosti događaja, odnosno podcjenjivanje njegove štetne posljedice i sl.) ne oslobađaju poslodavca obveza i odgovornosti u vezi sa zaštitom na radu. Poslodavac je obavezan radnike odnosno njihove predstavnike uključiti u postupak procjene rizika i o tome imati dokumentirane informacije.

ističemo...

Sukladno odredbama Pravilnika o izradi procjene rizika⁶ (u nastavku teksta: Pravilnik), poslodavac nema obvezu dokumentiranja procjene rizika za poslove koje radnik povremeno obavlja na izdvojenom mjestu rada, ako su to administrativni, uredski i slični poslovi za koje je sukladno Pravilniku prethodno procijenjen i dokumentiran mali rizik i koje radnik redovito obavlja u prostoru poslodavca⁷.

Procjenu rizika poslodavac može provesti i sam, ili uz pomoć ovlaštene osobe. Radnik mora biti upoznat sa procjenom rizika njegovog radnog mjesta i mora mu biti dostupna na radnom mjestu.

7. Odgovornost poslodavca za štetu na radu i u vezi s radom**ističemo...**

Sukladno čl. 25. st. 1. Zakona, ozljeda na radu i profesionalna bolest koju je radnik pretrpio obavljajući poslove za poslodavca smatra se da potječe od rada i poslodavac za nju odgovara po načelu objektivne odgovornosti.

Poslodavac može biti oslobođen odgovornosti ili se njegova odgovornost može umanjiti ako je šteta nastala zbog više sile, odnosno namjerom ili krajnjom nepažnjom radnika ili treće osobe, na koje poslodavac nije mogao utjecati niti je njihove posljedice mogao izbjeći, unatoč provedenoj zaštiti na radu.

8. Osposobljavanje za rad na siguran način

Jedna od zakonskih obveza poslodavca u provedbi mjera zaštite na radu je i osposobljavanje radnika za rad na siguran način. **Poslodavac je temeljem procjene rizika obavezan osposobiti radnika za rad na siguran način, i to:**

- prije početka rada;
- kod promjena u radnom postupku;
- kod uvođenja nove radne opreme, ili njezine promjene;
- kod uvođenja nove tehnologije;

- kod upućivanja radnika na novi posao, odnosno na novo mjesto rada;
- kod utvrđenog oštećenja zdravlja uzrokovanog opasnostima, štetnostima, ili naporima na radu.

Poslodavac će osposobljavanje provesti na način da radnika obavijesti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika (o organizaciji rada, rizicima i načinu izvođenja radnih postupaka i sl.), da radniku objasni i da radnika osposobi za praktičnu primjenu mjera zaštite na radu koje je dužan primjenjivati tijekom rada u skladu s procjenom rizika kojima je izložen na radu i u vezi s radom. Osposobljavanje je poslodavac obavezan provesti u slučaju promjene, odnosno pojave novih rizika, neovisno o tome je li s tim u vezi već izmijenio ili dopunio procjenu rizika.

ističemo...

Poslodavac je obavezan osposobljavanje radnika, ovlaštenika i povjerenika radnika za zaštitu na radu provoditi tijekom radnog vremena o svom trošku⁸.

Poslodavac ne smije dozvoliti samostalno obavljanje poslova radniku koji prethodno nije osposobljen za rad na siguran način.

ističemo...

Radniku koji nije osposobljen za rad na siguran način poslodavac je obavezan osigurati rad pod neposrednim nadzorom radnika osposobljenog za rad na siguran način, ali ne dulje od 60 dana⁹.

Primjer – Odluka o osnivanju odbora za zaštitu na radu (poslodavac koji zapošljava 50 ili više radnika)

ABEBE d.o.o. za poslovno savjetovanje
OIB 34566444463
Palmotičeva 765
41000 Zagreb

Temeljem članka 34. stavka 1. Zakona o zaštiti na radu (Nar. nov., br. 71/14, 118/14-isp. 154/14, 94/18 i 96/18-isp. 154/18; u nastavku teksta: Zakon), trgovačko društvo ABEBE d.o.o. za poslovno savjetovanje, Zagreb (u nastavku teksta: Poslodavac), zastupano po članu uprave Ivi Ivin, dana 26. travnja 2023. donosi sljedeću

ODLUKU
o osnivanju Odbora za zaštitu na radu

- I. Osniva se Odbor za zaštitu na radu kod Poslodavca.
- II. Odbor za zaštitu na radu iz točke I. ove Odluke (u nastavku teksta: Odbor) sačinjavaju sljedeći članovi:
 - Pero Perić – član uprave, dipl. iur. – predsjednik odbora;
 - Tea Teić – stručnjak zaštite na radu II. stupnja, bacc. ing. mech.;
 - Inga Ingi – stručnjak zaštite na radu II. stupnja, mag. phys.;

6 Nar. nov., br. 112/14 i 129/19.

7 Čl. 1. st. 4. Pravilnika.

8 Čl. 27. st. 4. Zakona.

9 Čl. 28. st. 2. Zakona.

